

РЕЦЕНЗИЯ

Върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен „доктор“ по: област на висше образование 5. Технически науки, професионално направление 5.13. Общо инженерство, научна специалност „Ергономия и промишлен дизайн“. Код на процедурата **WWI – EdSc – 0422 – 38**.

Автор на дисертационния труд: инж. Ралица Георгиева Ставрева-Панчева, редовен докторант към катедра „Интерииор и дизайн за мебели“ при факултет „Горска промишленост“ на Лесотехнически университет (ЛТУ), гр. София.

Тема на дисертационния труд: „Дизайн и проблеми на малкото градско жилище за един обитател“.

Научен ръководител: доц. д-р арх. Стела Борисова Ташева.

Член на научното жури: проф. д-р арх. Орлин Славчев Давчев, Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), гр. София, област на висше образование 5. Технически науки, професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Синтез на архитектурата с другите изкуства, интериор и архитектурен дизайн“, определен за член на научното жури със заповед **ЗПС № 161/11.04.2022 г.** от Ректора на ЛТУ и избран за рецензент на дисертационния труд на първото заседание на научното жури проведено на 15.04.2022 г.

1. Кратко представяне на кандидата

Инж. Ралица Георгиева Ставрева-Панчева завършва висше образование на образователно-квалификационна степен „магистър“ по специалност „Инженерен дизайн“ (Интерииор и дизайн за мебели) с професионална квалификация магистър-инженер през 2004 г. в Лесотехнически университет, гр. София, факултет „Горска промишленост“. От 2003 г. до сега придобива богат професионален опит в различни мебелни и строителни компании по изготвяне на интериорни проекти и управление на реализацията им. Основава „РС интериорс“ ЕООД през 2014 г., където е Председател на Управителния съвет и ръководител проекти, с основна дейност интериорно проектиране и изпълнение, дизайн, производство и доставка на мебели. През 2019 г. инж. Ралица Ставрева-Панчева е зачислена в редовна докторантура в ЛТУ, факултет „Горска промишленост“, катедра „Интерииор и дизайн за мебели“.

2. Актуалност на проблема

Разглеждането на съвременните жилищни форми като част от цялостната жизнена система на бързо променящия се свят и анализа на развитието им е тема с изключителна значимост особено при възприемането на малките жилища в градската структура като инструмент за справяне със сериозни глобални промени, сред които някои демографски изменения, икономически предпоставки и екологични проблеми, като липсата на обобщаващ труд във връзка с тях и влиянието им за промяна във вида и формата на жилищните структури, аргументират нуждата от това изследване. Необходимостта от разработване на

темата се обуславя и от изменението на демографската структура на населението, което предполага анализ на демографския образ на обществото и идентифициране на потребителските групи, съответстващи на съвременните жилищни форми в смисъла на дисертационната проблематика. Анализът и систематизирането им дава възможност да се установят настоящите им изисквания към средата, която обитават, като по този начин се дава възможност да се изведат коректни насоки за проектиране на мебели и интериор в контекста на малкото жилище за един обитател в градска среда, съобразени с тяхната специфика.

Разработването на темата, особено за Република България носи значителна актуалност поради липсата на достатъчно информация по проблематиката у нас. Разглеждането на малкото жилище в градска среда, неговият интериор, мебели и разкриване на тенденциите свързани с тях, е особено актуално заради потенциала на генерираните резултати, които могат да имат значителен принос при решаване на съществени за обществото въпроси в смисъла на динамично променящата се демографска, икономическа и екологична картина. Изследването се фокусира също върху провеждане на авторско проучване с цел изучаване нагласите на българите към съвременната форма на малкото жилище, неговия интериор и мебели. Необходимостта от изследването се аргументира и от липсата на систематизиран албум с типология на конкретни мебели и решения, предназначени за организиране на интериорната среда на малки жилищни пространства.

3. Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературния обзор

Докторантката прави задълбочен анализ на състоянието на проблема проучвайки както българския, така и чуждия опит в следните направления: връзка между дом и човек в емоционален и психологичен аспект, жилищни сгради и типология на жилищните единици, наличен жилищен фонд у нас и по места, интериорна жилищна среда и дизайн за мебели, предназначени за малкото жилище. Това дава възможност авторът да заключи, че в областта на интериорния дизайн и мебели за обзавеждане на жилищната среда е работено много през годините. Налична е систематизирана научна литература и множество разработки с популярен характер. Що се отнася до темата на настоящето изследване обаче преобладават по-скоро илюстрирани албуми, списания и каталози, докато публикациите и материалите, свързани с дълбочинно проучване на конкретната проблематика, са по-скоро оскъдни. Следователно, липсата на актуални разработки в областта определят новаторския характер на това изследване върху „Дизайн и проблеми на малкото градско жилище за един обитател“.

4. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд

Поставената в дисертационния труд цел се отнася до установяване на мястото на малкото градско жилище в съвременната жилищна парадигма в контекста на демографски, икономически и екологични предпоставки и фактори, повлияли еволюцията му, за да се разкрият тенденциите в интериорния и мебелиен дизайн и да се разработят насоки за проектиране на обитаемата среда, съответстващи към нуждите на идентифицираните потребителски групи.

За постигане на така формулираната цел се решават редица задачи, всяка от които е разкрита в своята цялост.

Обект на изследването е съвременното малко жилище в градска среда, предназначено за един обитател. Предмет на изследването е неговият архитектурен образ и интериорна среда, тенденции и перспективи за тяхното устойчиво развитие.

В дисертационния труд са ползвани общонаучни методи на изследване при съчетаване на трите им основни групи: общологически, теоретични и емпирични. Избраната методика на изследване напълно съответства с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

5. Онагледеност и представяне на получените резултати

Поставените задачи в дисертационния труд са изпълнени и целта е постигната. Резултатите и изводите могат да се обобщят както следва:

- Проучени и анализирани са фактори и предпоставки, повлияли еволюцията на малкото градско жилище, предназначено за един обитател. Систематизирани и обобщени са взаимносвързаните, демографски, икономически и екологични предпоставки, съпровождащи развитието му. Разкрити са зависимости във връзка с демографските изменения в структурата на обществото и тенденции със значителното влияние за формиране на съвременния му облик и бъдещо развитие. Определено е мястото и предназначението му в съвременното градско общество.

- Разкрити са типологии и характерните особености на малкото жилище в зависимост от изучавания регион, както и значителните ползи на модулно изградените високи сгради и прилежащите им модулни жилищни единици спрямо конвенционалните строителни методи, като се доказва потенциала им за изграждане на устойчива урбанистична среда.

- Съставена е единна дефиниция и класификация на съвременното малко градско жилище.

- Изследвани са емпирично и са подложени на комплексен статистически анализ нагласите на българите към малкото градско жилище, неговия интериор и мебели. Разкрит е интересът им към него и са очертани мотивиращите го характеристики. Установени са множество връзки и зависимости, за разбирането на които е съставен изчерпателен статистически анализ.

- Проучени и анализирани са специфичните особености на установените основни потребителски групи на съвременното малко градско жилище.

- Съставена е комплексна авторска класификация на насоки за проектиране на обитаемата среда на съвременното малко градско жилище с внимание обърнато към установените в настоящия труд потребности на обитателите му и като възможно решение за справяне с идентифицирания проблем, свързан с намаленото му пространство.

- Анализирани и систематизирани са иновативни решения за проектиране на обитаемата среда на малкото жилище и са изяснени възможностите за създаване на ефективен дизайн за интериора. Разкрит е съвременният облик на трансформируеми-многофункционални мебели и системи, както и потенциала на иновативните технологии за създаване на оптимална и устойчива жилищна среда.

- Разработен е илюстриран албум на съвременни мебелни решения и системи под формата на приложение „В“ – неразделна част от настоящия дисертационен труд.

6. Обсъждане на резултатите и използвана литература

Изведените от докторантката резултати са представени коректно и напълно съответстват на поставените в изследването цел и задачи. Въз основа на значителния обем обобщена, систематизирана и анализирана българска и чуждестранна литература и фактическа информация се дава възможност да се проследи в мащабен план състоянието на проблема, което от своя страна позволява извличане на множество зависимости и закономерности. По този начин са установени конкретни потребителски групи с отношение към малкото жилище в градска среда, което очертава главната изследователска посока за разкриване на възможностите му както във връзка с изграждане на хармонична среда с внимание обърнато към благосъстоянието на човека, така и като инструмент за справяне с установените в изследването глобални демографски, икономически и екологични проблеми.

Изпълнени са поставените задачи и въз основа на постигнатите резултати от извършената изследователска дейност се доказва, че малкото градско жилище за един обитател има потенциала да осигури хармонична жизнена среда с внимание обърнато към благосъстоянието на човека независимо от намалената му площ, както и че предоставя възможност за справяне със сериозни глобални демографски, икономически и екологични проблеми, което всъщност обуславя неоспоримото му настояще и бъдещо съществуване.

7. Приноси на дисертационния труд

Настоящият дисертационен труд притежава своята значимост по отношение на обобщената и систематизирана информация в контекста на бързите глобални промени и тревожни тенденции, на които човечеството става свидетел през последните десетилетия и установения потенциал на малкото градско жилище за справяне с тях. Научното значение на дисертационния труд и на изпълнените в него задачи се разкрива напълно в областта на инженерния и интериорния дизайн. Разработката е от полза и за изследователите в областта на архитектурата и жилищното проектиране, както и за административните органи, проследяващи актуалните жилищни потребности на обществото.

Научни приноси

- Разкрива се мястото на малкото градско жилище за един обитател, неговият архитектурен образ и интериор в съвременната жилищна среда. Проучени, анализирани и систематизирани са фактори и предпоставки, повлияли еволюцията му. Разкрити са зависимости във връзка с демографските изменения в структурата на обществото, икономически и екологични тенденции със значително влияние за формиране на съвременния му облик. Очертани са перспективи за устойчивото му развитие. Този предмет и обект на изследване не е разработван до момента у нас, а по отношение на световната наука, проучванията в областта са по-скоро непълни и недостатъчни.

- Доказан е потенциалът на съвременното малко жилище в градска среда като инструмент за справяне с установените в това изследване демографски,

икономически и екологични проблеми – част от глобални промени и тревожни тенденции, на които човечеството става свидетел през последните десетилетия.

- Разкрити се две основни потребителски поколенчески групи с отношение към съвременното малко градско жилище за един обитател и са установени специфичните им особености. Изясняването на характеристиките на обитателите на малкото жилище в градска среда дава възможност да се очертае конкретиката на техните потребности във връзка с организиране на интериорното му пространство, което в най-висока степен да осигури благополучието им.

- Проучена, анализирана и обобщена е комплексна информация от множество чуждестранни ресурси, които се характеризират като достоверни източници. Въз основа на това е създадена единна дефиниция и класификация на съвременното малко жилище за един обитател в градска среда, каквато до момента липсва, и е запълнена празнината в областта на територията на Република България в контекста на съставената многокомпонентна база данни на български език в смисъла на цялостния дисертационен труд.

Научно-приложни приноси

- Установена е силна връзка между определени географски райони и идентифицираните демографски, икономически и екологични фактори, основополагащи концепцията за развитието на съвременното малко жилище за един обитател в градска среда. Въз основа на това е систематизирана обемна информация и е извършен комплексен фактически анализ. Това дава възможност да се изяснят характерните особености на малкото жилище в зависимост от изследвания регион и в контекста на установените потребителски групи.

- Разкрити и систематизирани са типологии на съвременното малко градско жилище, при което се разграничават две основни жилищни форми: самостоятелна жилищна единица и самостоятелна стая – и двете част от многоетажни жилищни структури.

- Изяснена е типологията на жилищните форми в контекста на темата на дисертационния труд, което дава възможност да се установят значителните предимства на модулно изградените такива спрямо конвенционално построените особено за околната среда и за справяне с жилищната криза по места.

- Разработена е методология за провеждане на пионерско емпирично изследване, в резултат на което са извлечени многокомпонентни резултати. Установени са връзки и зависимости, закономерности и тенденции, които биха могли да бъдат от полза както за националната мебелна и строителна индустрия, така и за обществото като информационна база за по-добро регулиране и управление на социални, демографски, икономически и екологични процеси, както и за по-добро изграждане на обитаемата среда на малките жилища и допринасяне за благополучието на обитателите им. Приносът на емпиричното изследване се състои и в очертаване на посока за провеждане на следващи изследвания на национално ниво, които да допълнят постигнатите резултати и да утвърдят мястото на малкото жилище в градовете на Република България.

- Разкрити и систематизирани са иновативни материали и технологични мебелни решения като средство за справяне с установения в труда проблем във връзка с интериорната среда на малкото жилище – намаленото му жизнено пространство. Изяснени са възможностите за създаване на ефективен интериорен дизайн. Разкрит е съвременния характер в контекста на „спестяване

на място“ на трансформируеми-многофункционални мебели и системи, както и потенциала на иновативните технологии за създаване на оптимална и устойчива жилищна среда.

- Разработени са комплексни насоки за проектиране на обитаемата среда на малкото градско жилище, съобразени с установената специфика на потребностите на идентифицираните му в това изследване потребителски групи – обитатели.

Приложни приноси

- Разработен е албум на съвременни примери на мебелни решения и системи, онагледени посредством илюстративен материал, който би бил от полза за осъвременяване и обогатяване на обучението по инженерен дизайн в Лесотехническия университет, гр. София и други заинтересовани страни в областта на интериорния и мебелен дизайн.

- Съставен е структуриран въпросник като основен инструмент за събиране на емпирична информация, който би бил от полза за следващи изследвания.

- Съставен е изчерпателен статистически анализ на данните от проведеното емпирично изследване, които могат да получат своята интерпретация в широк кръг от сфери.

8. Оценка за степента на личното участие на дисертанта в приносите

От предоставените материали за рецензия мога да заключа, че дисертационният труд на тема: „Дизайн и проблеми на малкото градско жилище за един обитател“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ е оригинална разработка и съдържа оригинални резултати, получени при проведени от автора научни изследвания с подкрепата и съдействието на научния ръководител. Резултатите, които са получени, описани и публикувани от други учени са надлежно и подробно цитирани в текста и библиографския списък, неразделна част от настоящия дисертационен труд.

9. Критични бележки и въпроси

Трудът представлява широкообхватно, значително по обем и добре структурирано изследване. Засегната е много актуална тема с интердисциплинарна насоченост към различни сфери от практиката – архитектура, строителство, интериор и дизайн, екология, икономика, статистика и демография. Изпълнени са всички поставени задачи от докторантката чрез прилагане на задълбочен, старателен и прецизен научен подход. Извършена е изключително прецизна и отговорна работа, като авторът се е справил на завидно високо ниво. Намирам труда за изцяло завършен, като напълно подкрепям и приемам авторските приноси в него.

10. Публикувани статии и цитирания

Инж. Ралица Ставрева-Панчева представя научна продукция за периода от 2020 до 2022 г. Представените научни публикации отговарят на профила на научните изследвания на автора и са свързани с професионалното направление и научната специалност. Публикуваните статии представят автора като активен изследовател и са свидетелство за познаване на теорията и практиката в изследваната област. В тях тя показва способност да анализира проблеми, да

прави обобщения и изводи с научно-приложни и приложни приноси, които могат да бъдат използвани в учебно-преподавателската и творческо-реализаторската дейност на автора, както и от други специалисти от практиката.

11. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са отпечатани. Отраженията в науката – използване и цитиране от други автори

Във връзка с дисертационния си труд на тема „Дизайн и проблеми на малкото градско жилище за един обитател“, авторът инж. Ралица Ставрева-Панчева е изготвила една (1) публикация в съвременно българско научно издание, реферирано и индексирано в световноизвестна бази данни с научна информация и седем (7) публикации в съвременни български научни издания с научно рецензиране. Представеният автореферат отразява коректно и обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на представените от докторантката, различни методи на изследване, направените обобщения, изводи и приноси считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника на Лесотехническият университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **инж. Ралица Георгиева Ставрева-Панчева** образователната и научна степен „**доктор**“ по научната специалност „Ергономия и промишлен дизайн“.

Дата: 29.05.2022 г.
гр. София

РЕЦЕНЗЕНТ:
проф. д-р арх. Орлин Славчев Давчев